

Socialistické ekonomické teorie

- Kritika negativních znaků rozvíjejícího se kapitalismu:
 - těžké pracovní podmínky dělníků (minimální bezpečnost práce, 16 hodinová pracovní doba, využívání práce dětí),
- = nespravedlnost kapitalistického společenského systému.

- Hlavní příčina nespravedlnosti – existence SOUKROMÉHO VLASTNICTVÍ a snaha o jeho neustálé rozšiřování.

Utopický socialismus - předchůdci

- Thomas More (1478-1535)
- Utopie
 - společnost založena na společném vlastnictví,
 - všichni rovni (bez peněžní směny),
 - povinnost pracovat.

- Tommaso Campanella (Sluneční stát),
- Francis Bacon (Nová Atlantis),
- Gerrard Winstanley (Nový zákon spravedlnosti),
- (Platon, J. A. Komenský),
- později antiutopie (Zamjatin, Huxley, Orwell).

- Společné znaky utopí:
- škodlivý vliv soukromého vlastnictví (příčina zla ve společnosti),
- zespolečenštění majetku.

Utopický socialismus

- Claude H. R. Saint-Simon (1790-1825)
- Dílo: Průmyslový systém

- nová společnost má vzniknout pokojnou cestou,
- řídit ji budou průmyslníci, podnikatelé.

- Charles Fourier (1772-1837)
- Dílo: Pojednání o domácích zemědělských družstvech

- společnost bez obchodníků – sdružena ve FALANGÁCH (družstva, každý jeho člen zároveň spoluvlastníkem)

- Robert Owen (1771-1858)
- Dílo: Co je socialismus
- družstevní osady bez soukromého vlastnictví a peněžních vztahů – New Harmony (USA),
- Národní pracovní sklad (Londýn) – nepeněžní směna.

Maloburžoazní socialismus

- Zastával zájmy drobných podnikatelů,
- kritika monopolů,
- obhajoba soukromého vlastnictví.

- Jean S. de Sismondi (1773-1842)
- Dílo: Nové zásady politické ekonomie
- krize z nadvýroby-omezování konkurence,
- prosazoval rozvoj malovýroby.

- Pierre J. Proudhon (1809-1865)
- Dílo: Co je vlastnictví?
- „vlastnictví je krádež“,
- ale
- soukromé vlastnictví základem svobody.

Karel Marx (1818-1883)

- Dílo: Kapitál
- Východiska – Hegelova filosofie (dialektika),
 - Ricardova teorie hodnoty,
 - francouzský socialismus .
- Marxův tzv. vědecký socialismus

- Analýza společenských řádů:
- primitivní společnosti, otrokářský řád, feudální řád, kapitalistická společnost, komunismus (socialismus),
- vývoj řádů prostřednictvím změn materiálních podmínek,

- analýza výroby:
- výrobní síly,
- výrobní vztahy (vlastnictví výrobních prostředků),
- kapitalista – vlastník výrobních prostředků
vykořisťujícím dělníky

- Vykořisťování – dělník vytváří nadhodnotu, kterou si přisvojuje kapitalista,
- $O = c + v + m$
- nízké mzdy – „rezervní armáda nezaměstnaných“ (strojová velkovýroba)

- velkovýroba vede k nadprodukcí – KRIZE Z NADVÝROBY
- zosťrení třídního boje – příležitost ke změně systému (revoluce)

- Teorie krizí- nestabilita tržního systému (cykličnost) – hospodářský cyklus,
- doba krize – dosažení vyšší úrovně – spirocykličnost.